راستییەکان دەربارەی فەنزوێلا – ئەفسانەی نەوتەکەی ... عەلی مەحمود محەمەد

ئەوەی هەواڵەکان فەنزوێلا رۆژانە دەخوێنێتەوە, وا دەبینێت مادەرۆ ستالینەکەو کەلاکەکانی لە سەفخەزو کەلخەزەکان زیندانی کردوەو و بەرازو مانگاکانی لەسەندونەتەوە و سەنتیمەترێك زەوی بە دەستیانەوە نەماوەو سەرجەم کارگاو کارخانەکان دەستیان بەسەردا گیراوەو موڵکداری تایبەتی تەیریشی بە ئاسمانەوە نەهێشتووە, ئەم خەڵکە پێش شافێز هەموو لە بەختیاری و خۆشی و دیموکراسیدا بە ئارامی ژیاون, کەراکاس جیهانی دیلمەنەك بووە بۆ خۆی, شارە ئەفسانییەکەی ئارامی و ئاسایشی و یەکسانی و بەختەوەری بووە, ئەم دەوەزمەیەی ناوی شافیز بوو هەمووی تێکداو بەسەر یەکدا وەرانیکرد, ئێستا ئەوەی لەل بکات زمانی دەبڕێتەوەو رۆژانە لەسەر شەقامەکان سعودیە ئاسا هەر سەرەو بە دەستی شمشێر بەدەستەکان دەپەڕێنرێن, هەر دەستەو لە بنەوە فت دەکرێت, لەم وەڵاتە پێشتر برسێتی و جیاوازی چینایەتی نەبووە, رۆژهەڵات و رۆژئاوای کاراکاس بە سەنتیمەتر باڵەخانەکانیان لە یەکتری بەرزتر نەبووە, هەنووکە رۆژانە زیاتر لە سعودیەو روسیا نەوتی هەناردە کردووەو بە ناوی میرەکانی کەراکاسەوە لە بانکەکانی سویسراو ئەمەریکا هەڵگیراون, لە هەڵبژاردنەکان شافێزو مادەرۆ بە رێژەی 99,99% دەرچوونەتەوە, بە وەڵامدانەوەی ئەم خاڵانەو دەرخستنی راستییەکان ئێستاو پێش سەرکەوتنی شافیز لە چەند بەشێك کەمەڵێك زانیاری دەخەمە بەردەستان کە راگەیاندنەکان خۆیان لە بڵاوکردنەوەی دەپارێزن.

راگەیاندنەکانی ئەمەریکا لە ساڵی 2017دا 3880 هەواڵی لەسەر فەنزوێلا هەبووە, 11 هەواڵ لە رۆژێکدا, کە 91%ی بە خراپە باسی فەنزوێلای تێدا کراوە, راگەیاندنی ئەڵمانیا لە هەمان ساڵدا 630 هەواڵ , مەکسیك و کۆڵۆمبیا 4200 هەواڵ هەموو تیایدا بە خراپە باسی دەسەڵاتی ئێستای فەنزوێلا کراوە, راگەیاندنی شیلی 3133 هەواڵی لەسەر فەنزوێلا بڵاو کردۆتەوە زۆرینەی بە خراپە, تەنها رۆژنامەی شەرق ئەوسەتی سعودی ساڵی 2018 زیاتر لە 500 هەواڵ و وتاری لەسەر فەنزوێلا بڵاوکردۆتەوە, یەك هەواڵی بە چاکە نەبووە, هیچیان باسی ئابلوقەیان نەکردووە بەسەر فەنزوێلادا سەپاوە, ئامارو زانیاری ورد و زانستیان بڵاو نەکردۆتەوە, بە تایبەتیش راگەیاندنی

کوردی زۆر کۆڵەوارن لەو ئاستەدا, ئەوەی باسکراوە سۆسیالزم دەوڵەمەندترین وڵاتی ئەمەریکای لاتینی بەرەو برسێتی و ئاوارەیی بردووە, ئەدی دەبێت ئاماری هەواڵەکانی ساڵی 2019 بگاتە چەند؟.

لە سەرەتای سەدەی بیست و تا ناوەڕاستەکەشی بە تایبەت ساڵی 1928 دا فەنزوێلا یەکەم بەرهەم هێنەری نەوت بووە لە جیهاندا, تەنانەت لە جەنگی جیهانی دووەم نەوتی فەنزویلی رۆڵی گرنگی گێڕا لە بڵاو بونەوەی سوپای ئەمەریکا لە جیهاندا, ماشینی جەنگی سوپای هاوپەیمانانی بە ئیش خستبوو.

راستە فەنزوێلا خاوەند 300,878 ملیار بەرمیل نەوتی یەدەکە و لە پلەی یەکەمی جیهاندایە, وەلێ یانزەهەمین بەرهەم هێنەری نەوتە لە جیهان و شەشەمی ئۆپێکە, رۆژانە 2276967 هەزار بەرمیل نەوتی لە ساڵی 2018 بەرهەم هێناوە کە دەکاتە تەنها 20%ی بەرهەمی سعودیە, لەو بڕەش لە ساڵی 2014 ەدا تەنها 1,514,000 بەرمیلی لێ هەناردە کردووە ئێستاش لە خوار ئەو ئاستەیە, ئەوەی شایانی باسە پێش بە دەسەڵات گەیشتنی شافێز فەنزوێلا رۆژانە 3,2 ملیۆن بەرمیلی هەناردە کردووە, لە بەشەکانی داهاتوودا دەبینین ژیانی هاووڵاتی ئەوکات باشتر بووە یان لەسەردەمی شافێز , پێشبینی دەکرێت لە سەپتەمبەری ئەمساڵ هەناردەی نەوت بۆ 2,5 ملیۆن بەرزی بکاتەوە, واتا فەنزوێلا لە ئێستادا تەنها 18,24%ی سعودیە نەوتی هەناردە کردووە, یەدەك کاتێك دەبێتە پارە کە بەرهەم بهێنرێت و ساغ بکرێتەوە لە بازاڕ, وەلێ کاتێك خاوەو لە ژێر زەویدایە و نەکراوەتە پارە, سەرمایەی دوارۆژە نەك ئەمڕۆ, بەڵام تێچووی بەرمیلێك نەوتی فەنزویلی 23,5 دۆلارە بۆ دەرهێنان و ناردنە دەرەوە, کەچی لە کوەیت 8,5 دۆلار, سعودیە 9,9 دۆلار, عێراق 10,7 دۆلار, ئێران 12,6 دۆلارە , …. بە تایبەتیش نەوتی قورس لە هەرێمی ئۆرینکۆی فەنزوێلی نرخی تێچوی دەرهێنانی وەك نەوتی لمی کەنەدایە, کە 41,1 دۆلارە بۆ بەرمیلێك لە ساڵی 2015ەدا, کە لە هەمان ساڵدا نەوتی ئۆپێك نەك فەنزویلی بەشێوەی گشتی 51,06 دۆلار بووە, بۆیە پارەی سافی ماوەی نەوتی فەنزوێلی کەمترە لە وڵاتانی دی, راستە هەموو نەوتن, وەلێ لە روی تێچووی دەرهێناندا جیاوازن, بۆیە پارەی بە دەستهاتووی نەوتی فەنزوێلی و کەنەدی و ئەمەریکی و ئیکوادری کەمترە لە نەوتی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست, لە هەندێك کاتدا بە تایبەت ئەو کاتانەی نرخ دابەزی دەبینین نرخی دەرهێنان و هەناردەکردنی خۆی دەرنەهێناوەتەوە, ئەمە سەرباری ئەوەی حکومەتی فەنزوێلا هەرزانترین بەنزین و سوتەمەنی لە جیهاندا پێشکەش هاوڵاتیەکانی دەکات, لیتری

بە یەك سەنت, ئەمەش وەك باو□□ك شافێز هەیبوو نەوتی خەڵكە دەبێت بۆ خەڵك بە خۆڕایی بێت, كە بەشی زۆری بە قاچاغ ب□ و□لاتانی دەوروبەر بە تایبەت كۆڵۆمبیا دەڕوات, كە بۆ خۆشی بەرهەم هێنەری نەوتە, بۆ رێگریكردن لەمە حكومەت بڕیاری داوە لە رێگای كارتی هۆملاندەوە هاوكاری هاوو□لاتیان بكاتەوەو نرخی بەنزین گران بكات, ئەوانەی كارتی هۆملاندیان هەیە بە نرخی جاران بەنزینیان پێ دەدرێت, كارتی هۆملاند كارتێكە هاوتای كۆپۆنی خۆراكی لەمەڕ خۆمانە دەدرێت بە هەژارانی فەنزوێلا.

هەمیشە كۆمپانیا ئەمەریكیەكان باڵادەست بوونە بەسەر نەوتی فەنزوێلاو تاڵانیان كردووە, تەنانەت ئێستاش 41%ی نەوتی فەنزوێلا بۆ ئەمەریكا دەڕوات, بۆیە نەوت ناوەندی مامەڵەی ئەمەریكا بووە لە گەڵ فەنزوێلا, بە تایبەتیش پاش دۆزینەوەكانی ساڵەكانی 2000 بە دواوە, كە فەنزویلای گەیاندە خاوەند یەكەم یەدەك لە جیهان ئەم و□لاتە گرنگی زیاد بوو بۆ ئەمەریكا, تەنانەت لە 11ی ئەبرێلی 2002 دا بیدرۆ كار□م□نا جەنەراڵی نەوت كودەتای كرد بەسەر شافێزدا, كۆمپانیای نەوت ناوەندی كێشمە كێشەكان بوو, كرێكارانی نەوت دژ بە شافێز دەستیان دایە مانگرتن و بەرهمیان كەمكردەوە, لێ لە 14-4ی هەمان ساڵدا پاش 48 كاتژمێر لە كودەتاكە, بە پشتیوانی خەڵك شافێز گەڕایەوە “میرا فلۆریس” كۆشكی كۆماری” و كارمرناش بووە پەنا بەر لە كۆڵۆمبیا.
فەنزوێلا سەدەیەك زیاترە لەسەر نەوت ژیاوە بە بونی جیاوازی زۆری زەقی چینایەتیەوە, هەمیشەش سەرچاوەی نەخۆشی كوشندەی هۆڵەندی بووە لەم و□لاتە وەك كوردستان, چۆن كوردەكان گۆشتی برژاو لە ئەرجەنتینی زیاترە خۆن, بەهەمان شێوە ئێستاش فەنزوێلییەكان ویسكی لە سكۆتلەندییەكان زیاتر دەخۆنەوە, جیاوازیەكە ئەوەیە جاران هەژاران ناڕازی بوون بە بەشی خۆیان, ئێستا ئۆلیگارشی و سەرمایەداران, رێك پیچەوانەی كوردستانەكەی خۆمان كە بۆتە بەهەشتی سەرمایەداران.